

EVROPSKA KOMISIJA

NASTAVA I UČENJE ZA DRUŠTVO KOJE UČI

Predgovor Edit Kreson i Pádraig Flina

Internacionalizacija ekonomije, informativno društvo, naučni i tehnički progres, uticaj ovih događaja može se vidjeti svakog dana. Oni dovode do razvijanja novih tipova rada. Od škole oni zahtijevaju nova znanja i vještine. Oni mjenjaju naš način života. Ove promjene nisu indentične, nego su nagovještaj društva budućnosti budućnosti. Za Evropu, svako od nas, izazov je savladati ove promjene, a ne biti savladan od strane njih. Naše zemlje se sukobljavaju sa dramatičnim stepenom nezaposlenosti i društvenim isključivanjem.

Povratak ekonomskog rasta neće sam od sebe riješiti ovu situaciju. Jasno je da ako 10 miliona poslova bude stvoreno, poslodavci bi imali velikih teškoća da pronađu osobe sa odgovarajućom kvalifikacijom. Iako postoji 18 miliona nezaposlenih ljudi u Evropi.

U ovom kontekstu, obrazovanje i treniranje (usavršavanje) imaju centralnu ulogu. Kako radnik može biti snadbjeven potrebnim vještinama i znanjem da bi se brzo prilagodio promjeni i novim potrebama? Kako individualci mogu da postignu bazne vještine i kvalitete koji će im služiti u radnom životu. Ovo su pitanja koja su adresirana u Bijeloj knjizi. To nije o predlogu modela za obrazovanje. Sadržaj podučavanja i implementacija obrazovanja i politika podučavanja je ekskluzivna odgovornost država članica.

Naravno u skladu sa principima podružnica (subsidiarnosti) ovo neisključuje zajedničku akciju na evropskom nivou. Bez sumnje to može donijeti novu vrijednost po pitanju određenih predmeta, na primje: mobilnost studenata i radnika što je osnov za dizanje opšteg kvalifikacionog novoa u Evropi; dovesti zajedno škole i preduzeća kroz program mobilnosti u vezi zanata i evropski status za zanate, podržavanje razvoja evropskog obrazovnog softvera i multimedijalne industrije, sa dužnim poštovanjem prema jezičkim i kulturnim različitostima; da pomogne svim nacionalnim i lokalnim inicijativama koje traže da obezbijede, kroz konstantno prilagođavanje predavanja (podučavanja) novoj informativnoj tehnologiji, davanju druge šanse kroz školu mladim ljudima koji nisu zadovoljili svoje potrebe u tradicionalnom školskom sistemu.

Ovo su samo neke od ideja predložene u Bijeloj knjizi. U 1996 god - Evropska godina doživotnog učenja - biće velika debata koja će uključivati sve koji imaju ključni interes u obrazovanju i podučavanju; relevantne kompetentne nacionalne autoritete, nastavnike, preduzeća, socijalne partnere itd. Svi oni će imati jedan isti cilj: da pripreme Evropljane da blago pređu prema društvu koje se bazira na sticanju vještina, gdje čovjek nastavlja da uči i da predaje cijelog života. Drugim riječima, društvo koje uči.

Kratak pregled - rezime

Evropska komisija za Bijelu knjigu

Nastava i učenje - za društvo koje uči

Predstavljen od strane Evropske komisije podsticana od gospođe Edit Kreson načelnika za istraživanje, obrazovanje i usavršavanje, u dogovoru sa gospodinom Padraigom.

Flinom, načelnikom za zapošljavanje i socijalne poslove i sa Martinom Bangemanom, načelnikom odgovornim za industrijske poslove, informativnu i telekomunikacionu tehnologiju. Ova Bijela knjiga podstiče da promjene koje su u toku poboljšaju svačiji pristup informaciji i znanju, ali i u isto vrijeme podstiče na promjene i vještine koje su potrebne u radu.

Svačija pozicija u društvu biće značajno određena znanjem koje je on/ona izgradio. Društvo sutrašnjice biće društvo koje investira u znanje, društvo koje podučava i uči, gdje će svaki individualac izgrađivati njegove/njene kvalifikacije. Drugim riječima, društvo koje uči.

Tri faktora za preokret

Među mnogim kompleksnim promjenama koje se dešavaju u Evropskom društvu, tri glavna trenda, 'tri faktora preokreta', se naročito manifestuju. Oni su internacionalizacija trgovine, rađanje informativnog društva i nepopustljiv hod prema nauci i tehnologiji.

- Uticaj informativnog društva: glavni efekti ovoga jesu transformacija prirode posla i organizacija produkcije. Rutinski i ponavljajući zadaci koji su obično bili dnevni za većinu radnika nastoje da nestanu pošto autonomnije, i različitije aktivnosti zauzimaju njihova mjesta. Rezultat je različita vrsta odnosa sa kompanijom. Uloga ljudskog faktora se povećava, ali radnik je takođe i ranjiviji u promjenama strukture organizacije rada jer postaje individualniji unutar kompleksne mreže. Svako se zato treba prilagoditi ne samo novom tehničkom alatu nego i promjenama u uslovima rada.

- Uticaj internacionalizacije radikalno utiče na situaciju kreiranja posla. Poslije početnog uticaja na samo komercijalnu, tehnološku i finansijsku trgovinu, internacionalizacija sada donosi granice između tržišta rada praveći globalno tržište za zapošljavanje bliže nego se to prije zamišljalo. Komisija je u Bijeloj Knjizi po pitanju rasta, konkurentnosti i zapošljavanja, zauzela jasan stav da se otvori prema svijetu iskazujući važnost da se sačuva Evropski društveni model. Ovo znači podizanje nivoa kvalifikacija ali da društveni jaz ne bude još više proširen ojećajem nesigurnosti među našim građanima.

- Uticaj naučnog i tehničkog svijeta: rast u znanju nauke, njena primjenjivost na metode produkcije, stalno sofisticiraniji proizvodi koji se pojavljuju, dovode do paradoksa. Usprkos opšte blagotvornim efektima, naučnom i tehničkom progresu izaziva se osjećanje zabrinutosti i čak iracionalne nesigurnosti u društvu. Mnoge evropske zemlje su nastojale da umire ovu nesigurnost uvodeći naučnu i tehničku kulturu u ranom školskom uzrastu, definišući etička pravila, naročito u oblasti biotehnologije i informativne tehnologije.

Odgovori:

Znanje zasnovano na širini i mogućnost zapošljavanja

Koja rješenja može da obezbjedi obrazovanje i usavršavanje u eliminisanju opasnih efekata koje ova tri izvora za preokret mogu pokrenuti. Dok se ne obezbjede iscrpni odgovori Bijela knjiga predlaže dva predloga.

a) Ponovno uvođenje vrijednovanja znanja zasnovanog na širokoj bazi.

U društvu u kojem će jedinka morati da razumije složene situacije koje nepredviđeno fluktuiraju, u kojima će on biti izložen velikoj količini različitih informacija. Postoji rizik u prekidu dobrih odnosa između onih koji su u mogućnosti da razumiju (prevedu), onih koji mogu samo da koriste i onih koji ne mogu da urade nijedno od toga. Građeci široku bazu znanja, na primjer potrebnim sredstvima zgrabiti značenja stvari, razumjeti i stvarati, je osnovna funkcija škole. Ovo je također prvi faktor u prilagođavanju ekonomske, kao i situacije po pitanju zapošljavanja. Takođe je jasno da je potrebna brzina po pitanju stvaranja široke baze znanja u stručnom usavršavanju establišmenta, u programima za ponovno usavršavanje nisko kvalifikovanih, ili veoma specijalizovanih radnika, kao ključ sticanja novih tehničkih vještina.

b) Građenje zapošljavanja

Drugi način: građenje zapošljavanja. Kako može obrazovanje i usavršavanje da omogući zemljama Evrope da kreiraju jedan broj trajnih poslova, koji mogu da se porede sa onima koji će nestati zbog novih tehnologija?

Tradicionalni put je zahtijev ka jedinci po pitanju njenih kvalifikacija na papiru. Rezultat je opšta tendencija u cijeloj Evropi da se produže studije i društveni pritisak za proširivanjem pristupa visokom obrazovanju. Dok je kvalifikacija na papiru i dalje najefektniji pasoš prema zaposlenju, ona također ima loše efekte u tome da devalvira stručne kanale (koji se smatraju kao druga najbolja opcija), prekvalifikacija mladih ljudi u odnosu na poslove koji su im pristupačni kada oni ulaze u svijet rada i na kraju prenosi imidž kvalifikacije na papiru, kao najbliže tačke po pitanju vještina, postavljajući filter za elitu na vrhu i još uopštenije da klasifikuje radnika u njegovom poslu. Ovo izaziva manjak fleksibilnosti tržišta rada i pravi gubitak, zaključavajući talenta koji ne odgovara standardnim profilima. Iako ne spada u pitanje tradicionalnog, ova Bijela knjiga zagovara otvoreniji i fleksibilniji način koji bi trebao da se usvoji po ovom pitanju. Ovaj pristup bi naročito ohrabrio mobilnost radnika-poslodavaca, nastavnika, istraživača i studenata. Danas se može sagledati koliko je lakše robi i kapitalu i uslugama kretanje po Evropi, nego isto to ljudima i znanju.

Uspostavljajući ovu mobilnost, koja zavisi od priznavanja znanja u Evropskoj uniji, ne samo priznavanje kvalifikacija na papiru, nego takođe i priznavanje različitih komponenti od kojih se one sastoje. Na primjer, studentu koji je završio šest mjeseci studija u drugoj Evropskoj zemlji trebalo bi automatski priznati ovaj vremenski period, bez potrebe pristupanja određenim ispitima. Činjenica je da ovo nije moguće u sadašnjosti, dok dva establišmenta u tom pogledu ne postignu partnerski dogovor. Istinska mobilnost takođe pretpostavlja uklanjanje administrativnih i pravnih prepreka i fiskalnih prepreka (takse za studentske stipendije).

Druga ključna tačka je da bi pristup usavršavanju trebalo razvijati kroz cijeli život. Iako je potreba za takvim pristupom prepoznata od strane svakog javnih autoriteta i sektora za biznis, bilo je malo pomaka na ovom području. Sve je ovo neadekvatno kao promjena u dijelu organizacije rada, naročito onom generisanom od strane informacione tehnologije, te je usavršavanje u ovim novim sredstvima još hitnije. Godina 1996., kao Evropska godina doživotnog učenja, trebalo bi da pomogne po pitanju usavršavanja u ovoj oblasti.

Informativno društvo ne mijenja samo način na koji kompanija radi, već takođe nudi svježe horizonte za obrazovanje i usavršavanje. Svakako moramo biti adekvatno opremljeni da u potpunosti iskoristimo ovaj potencijal. Na žalost, fragmentacija evropskog tržišta u obrazovnom multimedijalnom sektoru, i - još uvijek - neadekvatnom kvalitetu produkata nastave, zajedno sa niskim nivoom opremljenosti kompjutera u učionicama (1 na 30 u Evropi u poređenju sa 1 na 10 učenika u USA), znači da se ova sredstva veoma sporo pojavljuju u našim školama. Komisija je odredila za prioritet razvoj multimedijalnog obrazovnog softvera, ojačavajući koordinaciju istraživanja, koja se sprovodi u ovom području u Evropskoj uniji.

Mobilnost, doživotno učenje, korišćenje novih tehnoloških instrumenata... Ova povećana fleksibilnost u prihvatanju znanja postavlja pitanje novih načina validnih vještina, bez obzira da li su ili nisu dobijene kroz kvalifikaciju na papiru. Ovaj pristup je već korišten u predavanju engleskog kao stranog jezika (TOEFL test), s kojim je moguće evaluirati znanje engleskog (Kangaroo-kengur-test za matematiku).

Zašto ne bi "karte personalne vještine" obezbjedile informaciju o onome što vlasnik zna, u smislu osnova (jezika, matematike, zakona, informatike, ekonomije...), ili tehničkog ili stručnog (računovodstvo, finansije, itd.) znanja?

Mlad čovjek, nemajući kvalifikaciju na papiru, mogao bi konkurisati za posao na osnovi ove karte, koja potvrđuje njegovu sposobnost po pitanju vještina pisanja, znanja jezika. Ova je ideja postavljena u drugom dijelu Bijele knjige. Ova šema bi dozvalila trenutnu procjenu ljudskih kvalifikacija kroz cijeli njihov život, nasuprot diplomama koje gube vrijednost kako godine prolaze.

Vodič za akciju

Društvo zasnovano na znanju ne može se dostići samo proglasom. Ono mora da izraste iz procesa koji je u toku. Namjera Bijele knjige nije da unaprijed postavi programe mjera i ne može da prepíše čarobne lijekove za komisiju. Bijela knjiga ne želi da povrijdi nacionalne odgovornosti i predlaže 5 opštih ciljeva za akciju, postavljajući za svaki od njih jedan ili više projekata na nivou zajednice

1) Ohrabriti prihvatanje novog znanja, povećavanje opšteg nivoa znanja. Komisija shodno tome poziva na prepoznavanje vještina koje se ne pojavljuju kroz kvalifikaciju na papiru. Bijela Knjiga predlaže novi način priznavanja tehničkih i stručnih vještina.

Kako ovaj pristup može biti predstavljen? Kreiranjem evropske mreže istraživačkih centara i centara za stručno usavršavanje, kompanije, sektore za biznis koji će moći da indentifikuju oblasti znanja od najvećih zahtjeva i esencijalni ključ za vještine. Slijedeći korak biće definisanje najboljih ozvaničenih metoda (testovi, softverska pakovanja za evaluaciju itd.). Ovo bi moglo neizostavno proizvoditi " personalne karte vještina " koje bi omogućile da svako ima njihove vještine i znalo bi kako da se prepoznaju u cijeloj Evropskoj uniji.

Bijela knjiga takođe namjerava da omogući lakšu studenstku mobilnost. Komisija će predložiti da će svaki student koji je dobio stipendiju u svojoj zemlji moći da je koristi za kurseve visokog obrazovanja u drugim zemljama članicama. Takođe se predlaže uzajamno priznavanje ' kredita za kurseve', različite komponente dijelova diploma(Evropski kreditni transfer sistem). Takođe će predložiti uklanjanje prepreka administrativne, pravne i društveno sigurnosne prirode koje su smetnja razmijeni studenata, trenera, nastavnika i istraživača. Najzad biće zajednički poziv preko relevantnih programa za razvijanje multimedijalnog obrazovnog softvera.

2) Dovođenje škole i sektora za biznis u bližu poziciju: razvijanje zanatstva u Evropi u svim formama. Bijela knjiga predlaže mrežu centara za zanat u različitim Evropskim zemljama da bi se pomogla mobilnost po ovom pitanju i uz pomoć programa Erasmus.

3) Isključivanje : nudi drugu šansu kroz školu. Neki od gradova koji se šire imaju zategnute odnose zbog hiljada mladih ljudi koji su pali u školi. Škole locirane u 'problematičnim' područjima ubrzano se reorganizuju da bi obezbijedile ' drugu šansu'. Ove škole pokušavaju da postignu poboljšan pristup znanju kroz korišćenje najboljih nastavnika koji su bolje plaćeni nego bilo gdje drugo, usaglašena brzina predavanja, multimedijalna nastavna sredstva i manja odjeljenja. Takođe se nastoji da se od škole napravi zajednička sredina u vrijeme kada se društvene i porodične veze kidaju u ovim osjetljivim područjima.

Kako to postići? Bijela knjiga predlaže da dopunska Evropska fondacija bude pregrupisana iz postojećih programa kao što su Sokrat i Leonardo i da podrže nacionalne i regionalne fondacije. Takođe se preporučuje partnerstvo sa ekonomskim igračima;

škole bi mogle na primjer da budu sponzorirane od strane kompanija i ako je moguće regrutovati relevantne kvalifikacije i vještine. Porodice bi takođe bile uključene u cijeli postupak. Najzad korišćenje novih metoda predavanja, informativne tehnologije i multimedije biće snažno podržano. Ova šema 'druge šanse' uspješno je testirana u USA sa 'ubrzanim školama' projektom i u Izraelu sa Alyat Hanoar institucijom.

4.) Znanje tri jezika zajednice: Znanje nekoliko jezika je postalo veoma važno za dobijanje posla. Ovo je naročito tačno na evropskom tržištu bez granica. To je takođe preimućstvo koje olakšava kretanje prema drugima, otkrivanje različitih kultura i mentaliteta, stimulisanje intelektualne gipkosti. Iako je faktor evropskog identiteta, multijezičnost je u isto vrijeme kamen temeljac društva zasnovanog na znanju. Zato Bijela knjiga predlaže definisanje

"Evropske škole" koja bi bila obuhvaćena kao funkcija određenog kriterijuma. Ove škole bi bile udružene u jednu mrežu. U nastavku bi bila ohrabrivana mobilnost nastavnika maternjeg jezika u druge škole i druge zemlje.

5) Tretiranje materijalne investicije i investiranje u usavršavanje na jednakoj osnovi: govoriti o obrazovanju i usavršavanju kao prioritetima u Evropi nije dovoljno. Potrebne su konkretne mjere. Gdje god firme ili javni autoriteti naprave suštinsku "neopipljivu" investiciju, biće ohrabrivani da to i dalje čine. Ovo pretpostavlja promjenu pogleda na troškove usavršavanja u taksativnom i računovodstvenom smislu. Zbog toga bi trebalo omogućiti firmama koje puno investiraju u usavršavanje, da jedan dio tih investicija bude zapisan u njihovim balansnim papirima, na stranama aktive. Paralelno sa ovim, "fondacijama za usavršavanje" bi trebalo razvijati u korist ljudima koji žele da prošire njihova znanja, ili da se podvrgnu usavršavanju posle pauze na njihovim studijama.

Naravno, ne može se reći da ovih nekoliko preporuka mogu riješiti sva postojeća pitanja. Cilj Bijele knjige je u povezivanju obrazovanja i politike usavršavanja među državama članicama i da pomogne Evropi da krene preme društvu zasnovanom na znanju. Takođe se nada da će započeti radikalne promjene koje će biti potrebne.

U V O D

Mnogo truda koji je učinjen prošlih godina da se prekine rast nezaposlenosti u Evropi, nije donio velike efekte. Dug period nezaposlenosti raste i širi se naročito među mladim ljudima i postaje glavni problem u našem društvu. Zemlje u Evropi nemaju drugu opciju ukoliko žele da zadrže svoju poziciju i da budu referensna tačka u svijetu. Oni moraju da se grade na progresu koji se dobija iz bližih ekonomskih veza sa suštinskom investicijom u znanje i vještine. Žak Delor smatra da je razvoj obrazovanja i usavršavanja, jedan od uslova za razvijanje novog modela koji bi imao intenzivan rast zapošljavanja.

Postoje dva glavna izazova: prvi, obezbjediti momentalna rješenja za sadašnje obrazovanje i potrebe usavršavanja; drugo, pripremanje za budućnosti i pristup koji može da spaja napore zemalja članica i onih u Evropskoj uniji, gdje svaka radi u svom području kompetencije.

Od 1960. god. zajednička akcija u obrazovanju i usavršavanju dala je značajne rezultate po pitanjima kooperacije, razmjene iskustava, podrške inovacija i razvijanja produkata usavršavanja.

Baza ove Bijele knjige je briga za svakog evropskog građanina, mladog ili odraslog, koji se suočava sa problemom prilagođavanja novim uslovima nalaženja posla i promjenama u prirodi posla. Nijedna društvena kategorija, nijedna profesija, nijedna trgovina nije pošteđena od ovog problema. Internacionalizacija trgovine, globalni kontekst tehnologije i iznad svega, dolazak informativnog društva, donosi mogućnosti pristupa informaciji i znanju, ali u isto vrijeme ima za posledicu promjenjenu organizaciju rada i naučnih vještina. Ovaj trend će povećati nesigurnost za sve, a neke će dovesti u neizdržive situacije.

Jasno je da nove mogućnosti nude ljudima zahtjev za naporom za svačije prilagođavanje. Društvo budućnosti biće zbog toga društvo koje uči. U svijetlu ovoga evidentno je da obrazovni sistemi- misli se primarno na nastavnike- I svi oni koji su uključeni u usavršavanje imaju centralnu ulogu u svemu ovome. Obrazovanje i usavršavanje, bez obzira da li je sticano u formalnom obrazovnom sistemu, na poslu, ili na više neformalan način, je ključ za svakoga da kontroliše budućnost i lični razvoj. Obrazovanje i usavršavanje ostaje jedan od najvažnijih faktora jednakosti za mogućnosti. Obrazovni sistemi su već odigrali glavnu ulogu u emencipaciji i društvenom i profesionalnom napredovanju žena. Pozicija svakoga u relaciji sa njegovim sunarodnicima, u kontekstu znanja i vještina, biće presudna. Ovaj položaj, koji bi se mogao nazvati "odnos učenja", postaće dominantna osobina u strukturama naših društava.

Ne postoji jedinstven obrazac za svakoga kojim bi se pratio radni vijek. Svako mora da prigrabi mogućnosti za napredovanje u društvu i za lično napredovanje, bez obzira na njihovo društveno porijeklo i obrazovnu sredinu. Ovo se naročito odnosi na grupe gdje postoji manjak porodičnog i socijalnog okruženja, koji bi im omogućavao da većinu opšteg obrazovanja steknu u školi. Ovim grupama trebala bi biti data šansa kojom će dobiti pristup novom znanju, koje im može pomoći da njihove mogućnosti izađu na vidjelo.

Cilj ove Bijele knjige je da ukaže na put prema novom društvu, identifikujući opcije koje su moguće u obrazovanju i usavršavanju u Evropskoj uniji. Cilj nije da se nametnu zajednička pravila, nego da se na bazi široke debate identifikuju tačke konvergencije i akcije koje bi mogle zadovoljiti sadašnje izazove.

Različito obrazovni sistem u Evropskoj zajednici ustvari je evropski prilaz u obrazovanju zasnovanom na zajedničkim istorijskim korijenima, iz kojih proizilazi uspjeh saradnje visokoobrazovanih establišmenta, na pr. Erasmus program je obezbjedio mobilnost za 500000 mladih studenata.

Osnovni cilj obrazovanja i usavršavanja je uvijek bio lični razvoj i uspješna integracija Evropljana u društvo gdje se dijele zajednička dobra, kulturno naslijeđe i podučavanje samokritici. Svakako, ova osnovna funkcija društvene integracije je danas u opasnosti, dok se ne pronađe perspektiva zapošljavanja. Razarajući lični i društveni efekti nezaposlenosti, je u glavi svake porodice, mladog čovjeka na početku usavršavanja i svakoga na tržištu rada. Najbolji način za obrazovanje da bi nastavilo osnovnu funkciju, jeste da traži odgovarajuće odgovore, kako bi smanjilo zabrinutost ljudi. U svijetlu nezaposlenosti i tehnološkog preokreta, usavršavanje mora ići iznad okvira početnog obrazovanja i razvijati sadašnje kapacitete u osvježavanju tehničkih i stručnih vještina radnika, zasnovanoj na solidnoj bazi znanja.

Bijela knjiga uzima u obzir da u modernoj Evropi tri osnovna zahtjeva društvene integracije, povećavanja zaposlenosti i ličnog ispunjenja, nisu inkompatibilni. One ne bi trebale vući u sukob, već bi trebale biti blisko povezane.

Na toj osnovi Bijela knjiga smatra:

- i) važnost obrazovanja i usavršavanja u Evropi u postojećem kontekstu tehnološke i ekonomske promjene;
- ii) vodič za akciju u težnji ka ciljevima za izgradnju visokokvalitetnog obrazovanja i usavršavanja.

Prvi dio: Izazovi

Kako se ovaj vijek približava kraju možemo vidjeti da promjena u društvu pogađa naš obrazovni i sistem usavršavanja na razne načine. Demografski trendovi povećali su očekivanja radikalno; struktura starosti populacije povećava potrebu za doživotnim učenjem. Porast broja žena koje rade promjenio je tradicionalno mjesto u porodici u relaciji sa školom i podizanjem djece. Ljudi su počeli da bivaju svjesni problema u okolini i korišćenja prirodnih izvora te je i to uticalo kako na obrazovanje, sisteme usavršavanja tako i na industrijske aktivnosti.

Tri glavna duboka i rasprostranjena faktora promjena su izronila, koja su transformisala kontekst ekonomske aktivnosti i način funkcionisanja naših društava na radikalni i dugotrajniji način: uspostavljanje informativnog društva; uticaj naučnog i tehnološkog svijeta; internacionalizacija ekonomije. Ovi događaji doprinose razvoju društva koje uči. Oni donose rizike, ali takođe i mogućnosti koje moraju biti osvojene.

Konstrukcija ovog društva zavisice od mogućnosti odgovora na dva važna načina. Prvi fokusira potrebu za širokom bazom znanja, a drugi je napravljen da izgradi mogućnosti za zapošljavanje i ekonomski život.

Stvaranje društva koje uči, zavisice od uključivanja institucija u obrazovanju i usavršavanju i njihovog razvoja u državama članicama.

Tri faktora probražaja

Kao i ostatak svijeta, Evropa mora da se suoči sa efektima širenja informacionih tehnologija, pritiska na svjetskom tržištu i nepopustljivom napredovanju nauke i tehnologije. Ovi izazovi predstavljaju korak naprijed u postavljanju ljudi u bliskije međuljudske odnose.

Evropa je suočena sa globalnim tehnološkim i ekonomskim razvojem u kontekstu veće skale nezaposlenosti, nego u drugim krajevima svijeta. Ovo navodi neke ljude da misle da je tehnologija suštinska i definitivna prepreka rastu zaposlenja, dok drugi vjeruju da nivo socijalne zaštite u ovim zemljama treba da se ozbiljno razmatra. To takođe forsira druge da idu prema nacionalnim oklopima, što može da se shvati kao nemogućost osmišljavanja i građenja novog modela društva.

A. Uticaj informativnog društva

U maju 1994. god., od strane visokih zvaničnika, gdje je predsjedavao gospodin Bangeman, ukazano je, "da u cijelom svijetu informacione i telekomunikacione tehnologije donose novu industrijsku revoluciju, koja već izgleda isto toliko važna i radikalna kao i one koje su joj prethodile.

Ova revolucija, poput prošlih, imaće konsekvence za rad i zapošljavanje.

Ne smatra se da nove tehnologije ograničavaju stepen zaposlenja. Neke tehnološki napredne zemlje kreirale su jedan broj poslova koji može da se upoređuje, istina, u nekim slučajevima, oni su na višem nivou, sa onima koji su izgubljeni u drugim područjima.

Svakako je sigurno da informacione tehnologije su radikalno promjenile prirodu posla i organizaciju produkcije. Ove promjene sada duboko pogađaju Evropsko društvo. Mijenjaju se produkcionni odnosi i uslovi zapošljavanja. Korporirana organizacija ubrzano ide prema fleksibilnosti i decentralizaciji. Potraga za fleksibilnošću, razvoj mreže zasnovane na saradnji, razvijanje timskog rada, su neke od konsekvenci informativne tehnologije. Informativna tehnologija ima velikog uticaja na proizvodne aktivnosti, kao i na obrazovanje i usavršavanje, zbog dovođenja "sistema za učenje" i "sistema za proizvodnju" u bolju povezanost.

Promjena povezana sa informativnom tehnologijom, ima široke ekonomske i socijalne posledice za razvoj: samozapošljavanja; industrijskih usluga; novih formi organizacije rada znanih kao "organizacije učenja"; decentralizacija upravljanja i fleksibilnog radnog vremena. Informativno društvo se pita da li će obrazovni sadržaj koji se sada izvodi povećati vrijednost, ili će, naprotiv smanjiti znanje pojedinca. Pažnja je sada usmjerena na informativne autostrade-internet. Na pr. dovodi do kontakta između firmi, istraživača i akademija. Postoji strah i rizik da kvalitet multimedijalnog produkta, naročito u obrazovnom softveru, može voditi prema znanju 'najmanjeg zajedničkog imenioca', u kojem ljudi gube njihovo istorijsko, geografsko i kulturno naslijeđe.

Zato komisija, naročito na sastanku G7 po pitanju informacionog društva u Briselu 1995.god., izrazila je nadu da stimuliše evropsku produkciju obrazovnog softvera. Informativno društvo će promijeniti nastavne metode, zamjenjujući pasivnu relaciju nastavnik/učenik, sa novim-obećavajućim-interaktivnim odnosom. U isto vrijeme, promjena nastavnih metoda neće uticati na sadržaj učenog materijala.

B. Uticaj internacionalizacije

Internationalizacija ekonomije je drugi faktor promijene, kojim je data sloboda kretanja kapitala, roba i usluga. Velike i male kompanije i čak mobilni profesionalci koriste teleprtvovanje da urade posao u zemljama gdje su manje dnevnicе. U

promjenljivom i nesigurnom svijetu, Evropa je prirodni stepen organizacije. Ovo će biti pokazano kroz trgovačku politiku, tehničku harmonizaciju, zaštitu životne sredine, solidarnost između regija i kroz pravi progres na polju obrazovanja i usavršavanja.

Postoji rizik socijalnih procjepa sa svim negativnim i čak drastičnim konsekvencama.

C. Uticaj naučnog i tehnološkog znanja

Razvijanje i širenje nauke i tehnološkog znanja je ubrzano. Novi model produkcije znanja i sistem "znam kako", kombinuje specijlizaciju i interdiciplinarnu kreativnost. Industrija se sve više oslanja na nauku za razvijanje novih proizvoda, a za naučno istraživanje je potrebna oprema sa visokim stepenom tehničke sofisticiranosti (superkompjuteri, komunikacione mreže velikih performansi) Umjesto da se slavi progres,

kao što je bio slučaj prije jednog vijeka, javno mjenje često posmatra naučne poduhvate i tehnološki progres kao prijetnju. Ova rastuća zabrinutost je važna odlika kraja ovog vijeka. Paradoksalno je da gdje godje nauka napravila značajan progres (ograničavanje-izlječenje mnogih bolesti, produženje životnog vijeka, obezbjeđivanje brzih komunikacija), ovaj progres mnogi ljudi posmatraju sa strahom koji je paralelan sa tranzicijom iz srednjeg vijeka u renesansu.

U mnogim evropskim zemljama odgovor je dat na dva nivoa, kulturnom i etičkom.

I) Promocija naučne i tehničke kulture je predmet pažnje od strane javnih autoriteta. Aktivnosti na nacionalnom nivou od 1993.god., po ovom pitanju, dovršene su evropskim događajem 'Evropska nedelja nauke i kulture', uspjeh koji je u porastu u svim zemljama Evropske unije. Škole su glavno mjesto gdje se to može najbolje odraditi. Naučna i tehnička informacija je više isplativa kada se gradi na solidnoj osnovi naučnog obrazovanja izučavanog u školi.

ii) Drugi nivo je etički. Razvoj biotehnologije, čovječijeg odnosa prema inteligentnim mašinama, visok osjećaj koegzistencije sa drugim vrstama, zaštita životne sredine, nove su stvari sa kojima Evropa mora da se suoči.

'Informativni autoputevi gdje će mladi ljudi, čak i djeca, imati puno lakši pristup i gdje mogu da uoče poruke koje vrijeđaju ljudsko dostojanstvo. Ovo postavlja pitanje zaštite naše djece. Etička odgovornost mora postati integralni dio osnovnog obrazovanja i usavršavanja istraživača.

II - Prvi pristup : fokusiranje na široku bazu znanja

U budućnosti pojedinci će morati da razumiju kompleksne situacije, gdje će im napredovanje u nauci omogućiti lakšu kontrolu. Oni će, takođe, biti suočeni sa uvećanim brojem fizičkih objekata, društvenih situacija i geografskog i kulturnog konteksta.

Zato postoji rizik od društvenog raslojavanja između onih koji mogu da to interpretiraju; onih koji mogu samo da koriste i onih koji su izbačeni iz glavne struje društva i zavise od socijalne pomoći: drugim riječima, između onih koji znaju kako i onih koji ne znaju.

Glavni izazov u ovakvom društvu je da se smanji provalija između ovih grupa i da se omogući progres i razvoj između svih ljudskih resursa.

Moguće je razumjeti svijet ako način interakcije i funkcije može biti sagledan i pronađen lični smisao. Ovo je glavna funkcija škole. Mladim ljudima treba omogućiti

široku bazu znanja, omogućavajući im da sami biraju kompleksnost i da razgovaraju o namjeni. Obrazovanje leži na osnovama samosvjesti evropskih građana.

Uopštenije govoreći, povratak široke baze znanja, kao ključ razumjevanja svijeta, može biti sagledan izvan konteksta obrazovanja.

A. Razumjevanje značenja stvari

Budućnost evropske kulture zavisi od njenog kapaciteta da osposobi mlade ljude da konstantno pitaju i traže nove odgovore, bez predrasuda o ljudskim vrijednostima.

Po tom pitanju najeminentniji akademici govore o važnosti adekvatne naučne svjesnosti - ne samo u matematičkom smislu - da bi se osiguralo da demokratija funkcioniše na pravi način. Demokratija funkcioniše odlukom većine po određenom pitanju, koje zbog njihove kompleksnosti zahtjeva povećan nivo znanja. Ovo ne znači da treba svako da postane naučni ekspert, ali treba sve osposobiti da ispune ulogu u donošenju odluka koje se tiču njihove životne sredine i da razumiju ugrubo termine i društvene implikacije razgovora između eksperata.

Pojedinci moraju naučiti da misle više u terminima sistema i da poziciraju sebe kao korisnike i kao građane, kao pojedince i kao članove grupe.

B. Razumjevanje i kreativnost

Mogućnost razumjevanja je kapacitet da se analizira kako su stvari spojene i rastavljene. U stvari, prevladava standardizacija znanja. To daje impresiju da svako mora biti učen na strog, logičan način i da produkcija i kvalitet su pitanje rukovođenja deduktivnim sistemom, koji je baziran na apstraktnim konceptima, u kojima matematika ima predominantnu ulogu. U nekim slučajevima deduktivan prilaz može studenta da učini pasivnim i bez mašte.

Posmatranje, osjećaj zajedništva, znatiželja, zainteresovanost o fizičkom i društvenom svijetu oko nas i želja za eksperimentom, su kvalitete koji se često zapostavljaju. To su kvalitete koji će nam omogućiti da tražimo pronalazače radije nego čiste tehnološke menadžere.

U jučerašnjoj Evropi, bez obzira da li se radilo o ruralnom životu ili životu u industriji, učenje je prirodno usmjeravano na prihvatanje apstraktnih konceptata, u odnosu na praktične vještine apsorbovane svakodnevnim životom izvan škole. Veći dio ove baze praktičnog znanja, modifikovan je u našem urbanizovanom, automatizovanom društvu, gdje je dominantan medij. Potrebno je da se pronađe šira baza znanja, kao način pripremanja pojedinaca da ovladaju tehničkim instrumentima koji će morati da se koriste.

Svaka akcija preduzeta od strane država članica, da uvedu istoriju nauke i tehnologije u škole i da ojačaju veze između istraživanja i bazičnog obrazovanja, trebala bi biti ohrabrivana.

C. Moć prosuđivanja i donošenja odluke

Snaga prosuđivanja i mogućnost biranja ,su dvije osnovne vještine za razumjevanje svijeta oko nas. Oni uključuju : kriterijum za donošenje izbora; pamćenje lekcija iz prošlosti i mogućnost procjene budućnosti.

Ponovno prisjećanje i razumjevanje prošlosti je veoma bitno da bi se sudilo o današnjosti. Znanje istorije (uključujući naučnu i tehnološku istoriju) i geografije ima dvojnu funkciju, kao vodič u vremenu i prostoru.

Kazne koje društvo plaća zbog zaboravljanja prošlosti , je gubitak nasleđa i referentnih tačaka. Nije iznenađujuće da ne znajući istoriju evropske civilizacije i da su takvi izrazi, kao:eureka, kule Babilona, Solomonov sud, izgubile njihovo značenje.

III) Drugi odgovor: razvijanje zapošljavanja i kapacitet za ekonomski život.

Jedno od centralnih pitanja je kako najbolje iskoristiti obrazovanje i usavršavanje za kreiranje procesa zapošljavanja.

Slijede dva pitanja: koje su vještine potrebne i kako se one mogu steći.

A. Koje su vještine potrebne

U današnjem svijetu znanje u širokom smislu se može definisati kao jedno tijelo sastavljeno od fundamentalnog i tehničkog znanja , povezanog sa društvenim vještinama.

U zadnjih nekoliko godina evropske zemlje su ponovo otvorile bazične centre nastave: čitanje , pisanje i aritmetika - da bi spriječile pad škole koja igra glavnu ulogu u društvu.

Rani start obrazovanja (predškolsko), takođe postaje sve uobičajeniji. Učenici koji imaju predškolsko obrazovanje, uspješniji su za vrijeme njihove karijere od drugih. Oni idu dalje sa učenjem i lakše se integrišu.

Učenje jezika se , takođe, mora ohrabriti. Rana nastava jezika, započeta u vrtiću, trebala bi postati dio osnovnog znanja. Evropska komisija vjeruje da je neophodno izučavati najmanje dva strana jezika u školi.

Tehničko znanje je znanje koje dozvoljava potpunu identifikaciju sa zanimanjem. Ono se postiže dijelom sa stručnim obrazovanjem i sistemom usavršavanja i dijelom kao posao. Ovo znanje se mijenja sa napredovnjem informativne tehnologije i demarkacione linije između poslova se lome. U ovom okviru znanja ' ključne vještine ' su centralne za jedan broj različitih zanimanja, i zato bitne za jedan broj mijenjanja poslova. Različitim provizijom obrazovanja, građenjem mostova između različitih kanala, ljudi mogu sami da izgrađuju stepen njihove zaposlenosti i da bolje kontrolišu njihove karijere.

B. Kako osoba može da se zaposli?

1. Tradicionalni put : kvalifikacija na papiru

Ljudi se danas odlučuju za opšte obrazovanje , ili stručno usavršavanje , gdje se dobijaju kvalifikacije na papiru, ostajući što je moguće duže sa obrazovnim sistemom.

Postoji trend u svim državama članicama da produže period studiranja i da popuste pred jakim društvenim pritiskom šireg ulaska u visoko obrazovanje. Takođe mladi ljudi koji su uzeli stručne kurseve brinu, pa čak i oni koji su imali radno iskustvo. Ova situacija postavlja probleme o atraktivnosti stručnog obrazovanja, koje se u nekoliko država članica smatra kao 'druga najbolja ' opcija za ograničenu karijeru. Mladi ljudi želeći da pristupe opštem obrazovanju, mogu da imaju osjećaj da su previše kvalifikovani za njihove poslove.

Ova vrsta ponašanja mladih ljudi je racionalna , jer visok nivo studiranja i kvalifikacija na papiru još uvijek obezbjeđuju najbolji pasoš prema zaposlenju. Sa društvene tačke gledišta , ovo otvara probleme. Mladi ljudi koji imaju niži nivo kvalifikacija, primoravaju se da rade niskokvalifikovane poslove od onih za koje su se nadali da će raditi. Ovaj 'domino efekat' takođe pogađa one sa veoma malo, ili bez ikakvih kvalifikacija na papiru i postaje glavni faktor društvenog isključivanja.

U većini evropskih sistema , kvalifikacije na papiru su napravljene sa mogućnošću filtriranja elite koja će voditi administraciju i kompanije, istraživače i nastavno osoblje. U nekim zemljama oni su čak kvazi-apsolutne referentne tačke za procjenu kompetencije, što je veoma snažan podsticaj za dugoročno učenje i za dobijanje šanse u veoma selektivnim kursovima.

Ova veza između kvalifikacija na papiru i statusa , koliko god može biti logična, govori i o unutrašnjem nedostatku fleksibilnosti na tržištu rada.

Ovo naravno ne znači da kvalifikacija na papiru nije validan put, ali paralelno sa

tim , mi moramo da najbolje iskoristimo vještine i mogućnosti i da iskoristimo svačiji potencijal, približavajući ih potrebama individualca, biznisa i industrije. Ono što je potrebno je otvoreniji i fleksibilniji pristup. Takav pristup također bi ohrabrio doživotno učenje , kao i stalni proces usvajanja vještine.

2. Moderni pristup: integracija u mreži koja saraduje, obrazuje, usavršava i uči

Ako ljudi žele da dovedu njihovu odgovornost na veći nivo po pitanju njihovih vještina i mogućnosti, oni prvo moraju biti u stanju da lakše uđu u institucionalni sistem za usavršavanje. To znači familijarnost među njima, širi pristup i bolju mobilnost između različitih kurseva.

Postoje dva moguća odgovora. Ili je nivo kvalifikacija na papiru visok, u kojem slučaju jedan broj mladih ljudi nema te kvalifikacije , ili taj broj ljudi koji imaju takve kvalifikacije treba da bude povećan, što dovodi u pitanje kvalitet tih kvalifikacija.

Ovo su pitanja koja se postavljaju među državama članicama, kao pitanje velikog broja mladih ljudi koji napušta obrazovanje bez i kvalifikacija i sa osjećajem ličnog pada, koji su ranjivi na tržištu zapošljavanja, kroz potpun nedostatak ijedne priznate vještine.

Bijela knjiga preporučuje treći način, koji već postoji u nekim državama članicama. Solucija ne dolazi iz kvalifikacije na papiru, već, naprotiv, pomaže da se dostigne taj kvalitet i da se priznaju parcijalne vještine na bazi pouzdanog sistema akreditacije. Oni koji su odbačeni iz formalnog sistema obrazovanja, bili bi ohrabreni da kultiviraju vještine koje imaju. Ovo ne znači kvalifikacije u širokom smislu, već vještine zasnovane na specifičnom osnovnom ili stručnom znanju- kako (znanje jezika, dati nivo u matematici, računovodstvu, korišćenje vorda, itd.).

Bez obzira da li se znanje i vještine dobijaju u formalnom sistemu obrazovanja, ili na manje formalan način, pojedinac i dalje treba neku vrstu pomoći. Najefikasniji pristupi obrazovanja i usavršavanja su oni koji se izvode u mreži. Ove mreže mogu biti institucionalne (establišmenti obrazovanja i usavršavanja, koji saraduju sa porodicama ili firmama), ili neformalne mreže znanja koje se ubrzano šire (establišmenti za obrazovanje odraslih, obrazovana kooperativnost, itd.).

a) Promovisanje pristupa obrazovanju i usavršavanju

Jednom kada se osigura osnova, dva uslova bi se pojavila koja bi bila potrebna kada bi individualci mogli da uvijek obavljaju odgovornosti u građenju sopstvenih mogućnosti :

- adekvatna informacija i vođenje;
- pristup usavršavanju , zajedno sa svim mogućnostima vezanim za mobilnost.

I) Informacija i vođenje konstituišu prvi uslov

Za mladu osobu može biti problematično traženje stručnog ili trajnog usavršavanja. Građanin Evrope ima bolju informaciju kada bira hotel ili restoran, nego kada bira vrstu usavršavanja. Grupa za savjetovanje dala je predlog u postavljanju 'centara znanja', koji bi bili veza između obezbjeđivanja i zahtjeva za informacijom po pitanju usavršavanja.

Druga teškoća u vođenju je problem kako će se zanimanja razvijati i koje će vještine biti potrebne.

Treća teškoća je u stavovima . Značajan progres je urađen, ali se i dalje posmatra društveno porijeklo, koje može pojedinca da udalji od društvenog napredovanja.

ii) Drugi uslov je širok i otvoren pristup uvažavanju individualnih htjenja i potreba

Ispunjenje ovog uslova zahtjeva mobilnost između obrazovnih establišmenata.

Mobilnost koja je povećana u cijeloj Evropi, napravila je veliki doprinos ovom procesu, naročito kroz program Erasmus. Iako nivo mobilnosti ostaje nezadovoljavajući.

Postoje dvije glavne prepreke mobilnosti ljudi u odnosu na profesiju, bilo da su oni radnici - poslodavci, nastavnici, istraživači, nezaposleni ljudi- ili oni u procesu usavršavanja, naročito studenti.

Prvi od svih je priznavanje znanja. Međusobno priznavanje diploma je garantovano za regulisane profesije i potvrđeno kroz zakon. Međutim, priznavanje diploma je i dalje pod restrikcijom za neka zanimanja. Diploma označava akademsko priznanje. Ali neki djelovi koji sačinjavaju diplomu nisu priznati, osim kada se to ohrabrije od strane zajednice kroz saradnju između ustanova za visoko obrazovanje, kroz fondaciju zajednice. Jedan primjer je

saradnja između 40 prevodilačkih škola u mreži Tradutech, koja je od 1986. god. omogućila mobilnost za nastavnike i studente koristeći Evropski kreditni transfer sistem, kao dio Erasmusa.

Pravne i administrativne barijere su druge glavne teškoće prema transnacionalnoj mobilnosti. U zavisnosti od situacije države članice, ove se barijere dižu zbog socijalne zaštite, prava na boravak i fiskalne regulative. Činjenica da nacionalne stipendije za visoko obrazovanje nisu prenosive iz jedne zemlje u drugu, takođe je jedna od barijera mobilnosti.

- Mora postojati prilaz usavršavanju i učenju tokom cijelog života.

Nije mnogo učinjeno proteklih godina. Naprotiv, uticaj recesije, dolazak na tržište mladih ljudi koji imaju prevelik stepen kvalifikacija na tom tržištu rada, što dovodi u neravnotežan položaj manje kvalifikovane radnike. Ovo takođe pogađa žene, jer one nisu dovoljno zastupljene na rukovodećim pozicijama i na sektorima intenzivne tehnologije, a radni status mnogih od njih je na pola radnog vremena.

- Sve mogućnosti koje nudi informativno društvo moraju se prihvatiti.

Ono o čemu se ovde radi, mora biti vidljivo sa strane obrazovanja i sa strane sektora za biznis. Evropska slabost ne leži u nedostatku kreativnosti. Daleko od toga. Međutim, evropski istraživači i industrijalci su ozbiljno pogođeni visokim stepenom fragmentacije tržišta, zbog kulturne i jezičke različitosti u Evropi.

Nastavnicima takođe mora biti data mogućnost da se prilagode novoj tehnologiji i njenim konsekvencama. Ulazak obrazovne multimedije u škole je suviše spor. Za to postoji nekoliko razloga. Kvalitet produkta koji se danas može naći, još nije dovoljno dobar da prisili nastavnike da koriste multimedijalnu tehniku. Stoga je razvoj multimedijalnog softvera veoma važan. Konačno, nastavnici nisu u dovoljnoj mjeri upoznati sa korišćenjem obrazovnih multimedijalnih tehnika.

Informativna tehnologija će sigurno imati prednost u svim formama učenja na daljinu. Uspjeh otvorenog univerziteta, koji već više godina razvija učenje na daljinu, trebao bi takođe da se pomene u ovom kontekstu.

b) Priznavanje vještina

U društvu koje uči individualci bi morali imati osnovnu, tehničku i radnu vještinu, koja mora biti ovjerena (potvrđena). Već postoje instance po tom pitanju : vozačka dozvola, engleski jezik (TOEFL) i matematika (test KENGUR). Karta ličnih vještina obezbjeđuje zabilješku vještina i znanja zapisanu na takav način, da je pristupačna svakom ko je želi.

Ovo može da se primjeni na područja znanja koja mogu lako da se razdvoje na različite nivoe (jezici, matematika, menadžment, informatika, zakon, ekonomija, itd.). Ono se takođe može primjeniti na tehnička područja znanja ,koja se procjenjuju u kompanijama (računovodstvo, finansije, izvoz, itd.) i čak u područjima rada koja presjecaju jedan broj različitih disciplina (smisao za red,neka područja za donošenje odluka,itd.). Na ovaj način , neko ko nema kvalifikacije na papiru, može da kontaktira poslodavca i da mu pokaže da je akreditovan za jezik, ili neke druge vještine, čak i ako nema komad papira, mogao bi dobiti status kvalifikovanog sekretara.

c) Pozicioniranje pojedinca, uz podršku mreže

Oslanjanje na samo jednu instituciju koja treba da gradi zaposlivost,je nezadovoljavajuća opcija, a takođe ljude ne smijemo ostaviti same. Indikacije su da je najbolje biti pozicioniran u kooperativnu mrežu, gdje će ljudi najbolje služiti svrsi obrazovanja.

I) Saradnja između institucija i drugih zainteresovanih

Adaptiranje i poboljšavanje obrazovanja i sistema za usavršavanje,može biti ojačano kroz partnerstvo : ni jedna institucija, škola ili kompanija, ne može tvrditi da može razviti vještine koje su potrebne za zaposlivost.

U ranom djetinjstvu najbolja je saradnja između škole i porodice,koja na najbolji način osigurava usvajanje osnovnog znanja. Velika pažnja se mora posvetiti ovoj ulozi porodice, naročito u nerazvijenim područjima. Porodice moraju biti blisko povezane i u operaciji ' druga šansa' i moraju im se obezbjediti odgovarajućI programi podrške.

Kasnije , ova saradnja se odvija između obrazovnih institucija i preduzeća. Uopšteno govoreći, za nadati je se da je partnerstvo između kompanija i obrazovnih establišmenata moguće ostvariti.

Izazov saradnje između obrazovnih establišmenata i preduzeća je u prihvatanju preduzeća za pune partnere u procesu usavršavanja. Nije više moguće posmatrati ulogu kompanije kao regrutaciju treniranih individualaca, ili da im obezbjeđuje ekstra usavršavanje. Preduzeće je glavni generator znanja i novog znam-kako.

ii) Mreža koja je orjentisana predavački , a i sama je sistem učenja

Rečeno je da je to jedna studija rada porodice idruštva u informativnom dobu. Ovo stanje zahtjeva saradnju sa organizacijama, saradnju između mreža organizacija i saradnju na lokalnom nivou.

Unutrašnje mreže usavršavanja

Saradnja donosi radikalnu promjenu u prirodi stručnog usavršavanja u preduzećima. Ona se odvija na bazi plana za usavršavanje , u čiju pripremu su uključeni radnici i njihovi predstavnici. Ovaj specifičan tip usavršavanja se sada više koristi da bi se dovršilo usavršavanje mladih ljudi koji pristupaju kompaniji pravo iz škole ili univerziteta.

Spoljna mreža saradnje

U cijeloj Evropi postoji pokret prema lokalnoj saradnji (u nauci, tehnologiji, urbanim multitehnološkim zonama , itd.), baziranoj na razmjeni informacija i usavršavanja između istraživačkih instituta, kompanija i nastavnog establišmenta. Uključujući sve zainteresovane, naročito nacionalne i lokalne autoritete ovakve lokalne mreže predstavljaju drugi faktor u promovisanju individualne zaposlivosti.

Regionalna i lokalna saradnje je zato od najveće važnosti u dostizanju zaposlenosti. Ona omogućava kreaciju poslova i kombinovanje sa razvojnom politikom u cilju pomaganja marginalizovanih grupa , da se integrišu u društvo. To je takođe jedan od glavnih načina za stručno usavršavanje i jačanje kohezije u Evropskoj uniji.

IV - Pravci za budućnost

Veliki problem za zapošljavanje , u ekonomiji koja se permanentno mijenja, primorava na promjenu obrazovanje i sistem za usavršavanje. Dizajniranje prikladne obrazovne strategije, kao i strategije usavršavanja , je zbog toga glavna preokupacija.

Centralno pitanje sada je kako ići ka većoj fleksibilnosti u obrazovanju i sistemima usavršavanja, uzimajući u obzir raznolikost ljudskih zahtjeva.

Glavni pravci u prilagođavanju obrazovanja i usavršavanja, izvode se u tri područja : Veća autonomija za one koji su uključeni u usavršavanje; svijest o potrebi evaluacije efektivnosti obrazovanja; i shvatanje da specijalnu pažnju moraju da imaju određene grupe ljudi, koje su u nepovoljnom položaju.

A. Kraj rasprave o obrazovnim principima

- Mnoge debate koje su se ticale organizacije obrazovanja i sistema usavršavanja - uključujući rasprave o sadržaju i metodima usavršavanja - desile su se u zadnjih nekoliko godina.

Većina ovih rasprava izgleda da je došla do kraja.

- Široka baza znanja i usavršavanje za zapošljavanje, nisu više dvije kontradiktorne , ili odvojene stvari. Prepoznaje se važnost opšteg znanja u korišćenju stručnih vještina.

- Mostovi su izgrađeni između škola i sektora za biznis. Ovo pokazuje da se ideološke i kulturne barijere, koje su odvajale obrazovanje i preduzeće, lome na obostranu dobrobit. U liniji sa tradicijom država članica, ova saradnja se ogleda u inicijalnom i stalnom usavršavanju.

- Princip jednakih prava u obrazovanju primjenjuje se u povećanom obimu u kontekstu jednakih mogućnosti, uključujući pozitivnu diskriminaciju u korist onih koji su u lošem položaju, da bi se spriječilo ne postizanje uspjeha u školi.

- Rađanje obrazovnog društva , koje u početku izaziva nesigurnost u nastavničkoj profesiji, sada ima zahtjev za obrazovanjem i usavršavanjem i započeta je obnova nastavnog pristupa, koji olakšava razvoj kontakata i veza između nastavnika i institucija na Evropskom nivou.

B. Centralno pitanje : prema većoj fleksibilnosti

Sadašnja struktura obrazovnih institucija i institucija za usavršavanjem ,mora da se mijenja da bi zadovoljila potrebe različitih grupa Ove institucije ostaju isuviše krute da obrazuju iusavršavaju građane ili radnike za stalno zaposlenje. Čak i ako neke institucije ili nastavnici eksperimentišu sa novim pristupima, oni ostaju isuviše izolovani. Postoji potreba za većom fleksibilnosti , koja bi prihvatila veće i različitije zahtjeve.

Kako se to može postići? Neka ključna pitanja bila su u žiži rasprave.

- Kako razvoj školovanja i pristup visokom obrazovanju za više ljudi, pomiriti sa kvalitetom obrazovanja?

- Kako ciljevi obrazovanja mogu biti prilagođeni različitosti zahtjeva, dok postoje neka protivljenja u obrazovanju prema razlici između klijentele?
- Kako može da se popravi status nastavnika i trenera i da se oni motivišu?
- Kako se nastavnici i treneri mogu pripremiti za razvijanje svrhe obrazovanja i doslednoj transformaciji nastavnih metoda i sredstava?
- Kako mogu uslovi za doživotno učenje biti kreirani, jednom rječju, stalnim prilazom obnavljanju vještina i prihvatanju novih znanja?

1. Potraga za kvalitetom

U inicijalnom obrazovanju fokus je na prihvatanju i savladavanju osnovnih vještina : čitanje , pisanje i aritmetika. Postoji takođe i opšti pokret prema naprednom usavršavanju stranih jezika. Takođe se nastoji da se mladi ljudi upoznaju sa novom informativnom tehnologijom.

Nastavnici i treneri razvijaju nove informativne prilaze spolja i unutar institucionalnog sistema.

Nastavnici i treneri koji rade u učionici (na terenu), obično su ispred obrazovnog sistema i upravo među njima treba da se pronađu pioniri za društvo koje uči.

Na nivou visokog obrazovanja trendovi su za dužim studiranjem i omogućavanjem pristupa većem broju ljudi. To su znaci za povećanjem kvaliteta ljudskog kapitala. Sve visokoškolske institucije se suočavaju sa problemom iznenadnog povećanja broja studenata, dok održavaju kvalitet njihovih kvalifikacija.

2. Potraga za novim vrstama kvalifikacija

Sve države članice smatraju da je veza između obrazovanja i usavršavanja od ključnog značaja. One žele da postave mlade ljude u 'radnu situaciju', uz održavanje kvaliteta predavanja. Neke države članice više vole da odlože početnu fazu stručnog usavršavanja. Neke pokušavaju da razviju strukture 'reintegracija', ili 'garantovano usavršavanje' , čiji je cilj da obezbjede mladim ljudima koji ulaze na tržište rada , nedostatak kvalifikacija, dajući im mogućnost da dođu do stručnih i osnovnih vještina.

Neke zemlje raspravljaju o procesima sertifikacije, vrednovanja i priznavanja stečenih vještina, naročito onih koje su dobijene u radnoj

situaciji, pošto je tradicionalni proces često isuviše formalan i strog.

3. Razvoj stalnog usavršavanja

Koncept ključnih vještina se provlači kroz usavršavanja. Zanimanja i kvalifikacije postali su fleksibilniji. Sve države članice vjeruju da razdvajanje između obrazovanja i stručnog usavršavanja postaje sve manje vidljivo.

Društveni rast, kao i demografski izgled, požuruje većinu članica da razviju obrazovanje za odrasle, naročito na lokalnom nivou.

4. Novi metodi finansiranja i procjene

Neke države pokušavaju nove metode za finansiranje obrazovanja i usavršavanja. To je u rangu od vaučera za obrazovanje, do sufinansiranja za neprekidno usavršavanje, gdje oni koji su uključeni sami snose dio troškova (kroz takse, zajmove, ili uvođenjem fondacija za usavršavanje).

Rasprave među državama, po pitanju javnih fondova i izvora koji bi bili namjenjeni obrazovanju i usavršavanju, imaju za želju povećanu transparentnost sistema i iznad svega procjanu koštanja javne potrošnje na ovom polju.

D. Novi razvoji

U svijetlu ovih promjena i iskustava, jasno se vidi da novi razvoji idu u tri glavna pravca.

Prvi se odnosi na povećanje autonomije za one koji su uključeni u obrazovanje i usavršavanje. Oni moraju da razumiju treba bolje da se prilagode modernim potrebama.

Postavlja se pitanje da li dati veću autonomiju školama. Iskustvo pokazuje da su najdecentralizovaniji sistemi takođe najfleksibilniji, najbrži da prihvate i, stoga, imaju najveću sklonost prema razvijanju novih formi društvenog odnosa (partnerstva). Što se tiče stalnog usavršavanja, autonomija mora biti dio procesa pregovaranja između socijalnih

partnera na raznim nivoima (kompanije, sektori, regije intersektoralni), sa osnovnim ciljem da osigura da svi radnici imaju pristup usavršavanju. Drugi novi razvoj je evaluacija, koja treba da opravda neophodno povećanje fundiranja. Evaluacija je jednako potrebna i za prikazivanje koliko efektno obrazovanje i usavršavanje, u ispunjavanju potreba ciljnih grupa, kao i u traženju novih puteva poboljšanju uspjeha u školi, integraciji u čovjekov radni vijek i stručno ponovno usavršavanje (reusavršavanje). Obrazovanje može pomoći u početnom i stalnom stručnom usavršavanju prema zahtevima tržišta rada, čija je karakteristika visok nivo nezaposlenosti i oskudica radnika u nekim sektorima i nekim trgovinama.

Evolucija može da omogućiti da se stalno usavršavanje posmatra kao investicija od strane preduzeća i od strane radnika. Konačno, treći novi razvoj je briga koja se daje grupama u nepovoljnom položaju. Postalo je jasno da bi oni koji se nisu integrisali u društvo, trebali da prime specijalnu pažnju u vidu davanja osnovnih vještina i kultivisanih osnovnih vrijednosti. Evropski Parlament je 1993.god. dao izvještaj po pitanju školovanja djece emigranata i naznačio da škole igraju vitalnu ulogu u društvenoj integraciji.

Pozitivna diskriminacija je naročit problem i predgrađima i gradskim područjima. Postoji rizik da društveni procjep se još ne poveća. Ova područja moraju dobiti povećanu javnu pomoć .Trebalo bi im dati najkvalifikovanije nastavnike - i to ne neiskusne ili privremene - koji koriste novu informacionu tehnologiju. Podrška školi mora biti ojačana bliskom vezom sa porodicom.

Kretanje prema društvu koje uči je dvostruki izazov.

Prvi izazov je ekonomski.

Evropa mora da investira u obrazovanje , da bi postigla opšti nivo vještina zaposlenih i radne populacija, kroz osnovno obrazovanje i forsiranje prihvatanja novog znanja tokom cijelog života.

Sve ovo je praćeno na socijalnom planu urgentnom potrebom da se prevaziđe procjep u društvu. Društveno isključivanje je rašireno u Evropi zadnjih godina i nema potrebe govoriti o konsekvencama ove situacije.

Naročiti naponi se moraju uraditi prema najugroženijim djelovima populacije, naročito onih u urbanim područjima, koji su najviše pogođeni nezaposlenošću. Ovaj napor zavisi od početnog i stalnog usavršavanj i takođe od mjera koje daju mladim ljudima ,koji su napustili školu bez kvalifikacija, drugu šansu. Prirodno, sve počinje u školi, gdje društvo koje uči ima svoje korjene. Škola mora da se prilagodi, ali ona ostaje nezamjenjiv instrument svačijeg ličnog razvoja i društvene integracije.

Drugi dio : građenje društva koje uči

Predlozi za akciju

Društvo koje uči neće doći preko noći. Ono ne može doći deklaracijom. Mora da iskoči iz sadašnjeg procesa. Ono što je sada potrebno je različit pristup iz tri razloga :

i) davanje prioriteta kvalitetu obrazovanja i usavršavanja, postalo je vitalno za Evropsku uniju i očuvanje njenog društvenog modela; evropski identitet u sledećem milenijumu zavisi od toga;

ii) zahtjev za obrazovanjem i usavršavanjem je u stalnom porastu;

iii) društveno isključenje je dostiglo takvu proporciju, da jaz između onih koji imaju znanje i onih koji nemaju, mora biti smanjen.

Bijela

knjiga u svom drugom dijelu prezentira ideje akcija za saradnju između onih koji su zainteresovani, ostavljajući svakome da preuzme punu odgovornost :

- države članice su odgovorne za obrazovanje i razvijanje strukture, organizovanje i sadržaj njihovih obrazovnih i sistema stručnog usavršavanja. One zato imaju veliku ulogu u stvaranju društva koje uči.

- obrazovni establišmenti, kao i establišmenti za usavršavanje, moraju se ojačati i aktivno učestvovati u postavljanju mreža za saradnju, koje uključuju i druge zainteresovane;

- preduzeća moraju imati veću ulogu u usavršavanju i moraju pomoći širenju novih vještina koje su razvijene iz njihovog iskustva;

- pojedinci moraju da uživaju u stalnom ulasku bolje izbalansiranog i jasnijeg obrazovnog sistema, kao i sistema usavršavanja, koji je dopuna opštem obrazovanju i može se sticati izvan formalnih sistema.

Da bi se promovisale ove ideje i da bi se implementirala praktična akcija, komisija je identifikovala pet opštih ciljeva koji su :

i) ohrabriti sticanje novog znanja;

ii) dovesti škole i sektor za biznis bliže jedne drugima;

- iii) borba protiv isključivanja iz društva;
- iV) razvijanje znanja tri jezika zajednice;
- V) tretirati kapitalne investicije i investicije za usavršavanje na jednakoj osnovi.

I - Prvi opšti cilj : ohrabrivanje usvajanja novog znanja.

Prednost društva koje uči sadrži i ohrabrivanje usvajanja novog znanja. Ovo znanje koje pojedinci usvajaju tokom cijelog njihovog života, mora biti bazirano na otvorenim i novim metodama priznavanja vještina , na kvalifikacijama na papiru i inicijalnom usavršavanju koje počinje na nacionalnom i lokalnom nivou.

Podržavanje mobilnosti takođe igra ulogu u ohrabrivanju usvajanja znanja. Geografska mobilnost proširuje pojedinačni horizont, stimuliše intelektualnu agilnost i podiže opšti nivo učenja. Ono može da ojača mogućnost za učenje ,koje je tako potrebno da se razvije. Konačno , obrazovanje i usavršavanje mora biti na novim komunikacijskim tehnologijama , da bi se iskoristio njihov puni potencijal. Svako odjeljenje bi trebalo da ima potrebna sredstva , koja bi dozvoljavala mladim ljudima pristup u svijet kompjutera.

Ovo znači da ta Evropa mora usvojiti nove visokokvalitetne nastavne instrumente, koji su prilagođeni njenim obrazovnim i kulturnim tradicijama.

Bijela knjiga , zato , savjetuje sledeće akcije na evropskom nivou :

A. Priznavanje vještina

Sve Evropske zemlje pokušavaju da pronađu ključne vještine i najbolje načine za usvajanje, ocjenjivanje i sertifikovanje. Savjetovano je da se uspostavi Evropski sistem za upoređivanje i širenje ovakvih definicija , metoda i prakse.

Ovo zahtjeva saradnju između svih evropskih učesnika u ovome :

I)
prvo , odrediti tačan broj dobro definisanih područja znanja, opšte ili višespecijalizovane prirode (matematika, informatika, jezici, računovodstvo, finansija, upravljanje) ;

II) drugo , smisliti sisteme vrijednosti za sveki od njih;

III) treće, uvesti nove , fleksibilnije načine za izučavanje vještina.

Ovaj pristup bi omogućio pojedincima veću samostalnost u dobijanju kvalifikacija . On bi probudi novu žeđ za obrazovanjem kod onih koji ne žele, ili ne mogu da uče u konvencionalnom školskom okruženju. Ako budemo

mogli da uspostavimo ovaj sistem akreditacije znanja - na dobrovoljnoj bazi - na evropskom nivou, mi ćemo napraviti veliki korak prema društvu koje uči.

Biće lansiran projekat koji se odnosi na 'karte lične vještine'. Važno je otkriti kroz studije i pilot projekte, koja vrsta informacija je relevantna i kako individualci mogu da koriste takvu kartu.

Biće

uspostavljen evropski sistem akreditacije po pitanju tehničkih i stručnih vještina, zasnovana na saradnji između visokih obrazovnih establišmenta, biznismena, stručnih sektora, lokalnih ustanova za komercijalu i socijalnih partnera.

Konačno, podrška će biti data velikom broju dogovora - na nivou kompanija, grana i regionalnih nivoua - koji inkorporiraju princip karte ličnih vještina.

B. Mobilnost

Studentska mobilnost biće olakšana. Prema rezoluciji Evropskog parlamenta i zaključcima Savjeta ministara (1993.), svaki student koji dobije stipendiju u svojoj zemlji može, ako želi, da je koristi u bilo kojoj visokoškolskoj ustanovi u drugoj državi članici koja je spremna da ga prihvati.

Novi 'magistarski' stepen kurseva, biće podjeljen u saradnji sa nekoliko visokoobrazovnih instituta, kroz zajedničke ljudske i materijalne resurse; ovo će voditi obostranom priznavanju kvalifikacija, koje odgovaraju potrebama vještina na tržištu.

Obostrana akademska i stručna priznavanja biće razvijena stvaranjem sistema 'kreditnih' transfera (Evropski kreditni transfer sistem - ECTS) i primjenom ekvivalentnih metoda u stručnom usavršavanju. Cilj je postići obostrano priznavanje modela za usavršavanje, dajući prednost dogovorima između establišmenta za obrazovanje i usavršavanje i između ekonomskih sektora.

Prepreke (administrativne, pravne i one koje su povezane sa socijalnom zaštitom) su kočnica razmjeni studenata, trenera, nastavnika i istraživača, koja mora biti otklonjena.

C. Multimedijalni obrazovni softver

Kao dio Evropske godine doživotnog učenja i u vezi sa 'multimedijalnim obrazovnim softverom', razvoj ovog softvera biće potpomognut kroz :

- lansiranje zajedničkog poziva za relevantne predloge programa zajednice (Socrates, Leonardo, Esprit, Telematique, MEDIA II , INFO 2000);
- uspostavljanje mehanizma za povećavanje vrijednosti obrazovnog softvera i produkta za korišćenje u obrazovanju i usavršavanju da bi se pomoglo njegovo širenje.

Primjer broj jedan

Otvaranje novih mogućnosti za vrednovanje vještina

Ciljevi

- Zahtijevi za opšte obrazovanje i usavršavanje od strane mladih ljudi ili odraslih koji ne mogu , ili ne žele da uđu u formalni sistem koji vodi prema kvalifikacijama na papiru , niti žele da uđu u početno stručno usavršavanje.
- Pružiti mogućim da svaki pojedinac ima parcijalne vještine priznate u fleksibilnom i permanentnom sistemu (da se koristi kako pojedinac želi) za vrednovanje jedinica znanja.
- Identifikovanje, procjena i zajednički dogovor o jedinicama znanja.
- Ohrabrivati pojedince da sami sakupljaju kvalifikacije kroz akreditaciju ovih jedinica znanja.

Metodi

- Podržavanje evropske saradnje zbog načina razbijanja širokih disciplinskih polja na bazične jedinice.
- Uspostavljanje evropske mreže centara stručnog usavršavanja, poslovnih i stručnih sektora koje bi u najvećem broju slučajeva mogle da identifikuju tehničko i stručno znanje, sadržaj ' ključnih vještina' i puteve njihovog dobijanja.
- Ustanoviti najbolje puteve ozvaničenja znanja (široko korišćen softverski paket za evaluaciju, evaluatore, testovi , itd.).
- Ujedinjavanje projekata na ovoj liniji i u ovom okviru evropskog akreditivnog sistema koji će nositi evropski znak.
- Smisliti format za kartu personalnih vještina.

II -drugi opšti cilj :

- približavanje škola i sektora za biznis

škole i posao su mjesta gdje se učI i trebalo bi ih približiti jedne drugima . Ovo se desilo u jednom broju Evropskih zemalja prije mnogo vremena. U drugima se desilo kasnije i postepeno, ili nikako.

Građenje mostova između škola i biznisa , ne može ništa drugo biti , do dobra stvar za obje strane. Sa poštovanjm prema svijetu učenja koji se proteže od osnovnog do visokog obrazovanja. Kursevi za usavršavanje se moraju bolje uklapati sa mogućnostima za zpošljavanje.

Prvo, obrazovanje mora da bude otvoreno za svijet rada.

Drugo, kompanije moraju učestvovati u usavršavanju, ne samo dobrih radnika , već takođe i mladih ljudi , kao i odraslih. Usavršavanje ne smije biti čist način dostavljanja radne vještine firmama;preduzeća imaju odgovornost,dajućI šansu - često u formi posla - onima koji su nisu prošli u tradicionalnom obrazovnom sistemu.

Saradnja između škola i firmi mora biti razvijena. Ojačavanje veze između škola I sektora za biznis, mora biti prvenstveno zasnovano na zanat/polaznik šemama. Ove šeme mogu da obezbjede mladim ljudima željeno znanje i iskustvo života I rada sa kompanijama. Obezbjeđujući im prvi kontakt sa svijetom rada, postavlja ih u poziciju prednosti prilikom ulaska na tržište rada. Veze između svijeta obrazovanja i rada trebalo bi se praviti na početnom i stalnom stručnom usavršavanju. Jedna stvar ne može se poreći, Evropi su potrebni vješti radnici u proizvodnji, ukoliko želi da ostane glavna industrijska sila. Evropi je potrebna vrsta stručnog usavršavanja koja nije više razbijena u mala specifična područja, već koja dozvoljava svakom da razumije , a samim tim da ovlada poslom koji radi , ili čak da napreduje u tom poslu ovo znači :

- dozvoliti tehničarima da postanu inženjeri,dodajućI njihovom usavršavanju više opštih instrukcija u organizaciji,upravljanju i liniji rukovođenja, itd.

- dozvoliti inženjerima - takođe i radnicima - da razumiju cijeli proces, od proizvodnje do prodaje i finalnog korišćenja proizvoda (instaliranje,održavanje).

- zanatski sektor i mala preduzeća su ključ kreiranja posla. Inovacije u sektoru stručnog usavršavanja moraju takođe biti stimulisane. Po ovom pitanju Bijela knjiga savjetuje sledeće mjere :

A. Šeme zanat / polaznik

Ovo će biti bazirano i razvijano poput modela Erasmus. Fondovi za podršku biće omogućeni uz pomoć sadašnjih programa , naročito Leonarda. Cilj je poboljšavanje mogućnosti za mlade ljude u Uniji i za narazličitija zanimanja , za dobijanje 'majstorskog' duha, koji doprinosi kvalitetu evropskih proizvoda i demonstrira kako je važna mobilnost u prihvatanju znanja.

B. Stručno usavršavanje

Usavršavanje za nova zanimanja u sektoru servisa treba ohrabrivati, sa multidisciplinarnim potrebama, na pr. , usavršavanje za poslove u turizmu i zaštiti okoline , koji su sada aktuelni, treba biti promovisano.

III - Treći opšti cilj :

borba protiv isključivanja.

Razvoj naše ekonomije doveo je do toga da je nekoliko kategorija populacije ostavljeno po strani (mladi ljudi bez kvalifikacija, stariji radnici, nezaposleni na duži rok, žene koje ponovo ulaze na tržište rada).

Države članice su lansirale ozbiljne mjere na povećanju broja usavršavanja, sa ciljem reintegracije onih koji imaju najveće probleme. Bijela knjiga hoće da promoviše dva tipa pilot šeme ,da bi se borila protiv isključenja i za razvoj osjećaja pripadnosti, imenom 'druga šansa' škole i dobrovoljni servisi za mlade ljude.

A - škole 'druga šansa'

Osnovna ideja je jednostavna : obezbjediti mladima koji su isključeni iz obrazovnog sistema , ili su blizu da to budu,najbolje usavršavanje i najbolje aranžmane za podršku , kako bi dobili samopouzdanje.

Pošto je škola zaista 'prva šansa' koja daje svakom pojedincu mogućnost da se integriše u društvo, mora se reći da, na nesreću, ovo nije više slučaj za većinu ljudi koji su u nepovoljnom položaju , koji često nemaju prigodnu porodicu i socijalni status im ne omogućava da izvuku beneficije iz opšteg obrazovanja koje se stiče u školi. Mladi ljudi isključeni iz školskog sistema , mogu se danas

brojati na desetine hiljada. Bez kvalifikacija, oni imaju malo nade da će pronaći posao i samim tim integrisati se u društvo.

Pilot projekti preduzeti od strane država članica, jasno pokazuju da druga šansa ne mora da znači 'geto škole'. Povećani broj škola lociranih u ugroženim područjima pružju drugu šansu, ili novi centri za učenje, koji su uspostavljeni, opremljeni u zavisnosti gdje su locirani. Zadatak ovih škola je da poboljša prilaz znanju kroz zapošljavanje najboljih nastavnika, koje će plaćati više nego ostale. Drugi cilj mora biti da se škola pretvori - u problematičnim područjima, gdje društvene i porodične vrijednosti kolabiraju - u mjesto zajedničkog obrazovnog okupljanja, gdje su i nastavnici, van svojih školskih časova.

Šeme druge šanse namjeravaju da obuhvate cijelu školsku populaciju ugroženog područja, bez pravljenja razlike između onih koji mogu da pohađaju tradicionalan tip škole i onih koji to ne mogu, da bi izbjegli bilo kakav oblik razdvajanja.

Treba reći da su mnogi projekti, sa ciljem da obezbjede drugu šansu, do sada postojali. U Americi, 500 'ubrzanih škola' otvoreno je u urbanim područjima i koriste utvrđene i ubrzane nastavne metode.

Amerikanci su objasnili da mladi ljudi koji su ispali iz tradicionalnog sistema usavršavanja, su pronašli njihov put za povratak knjizi, kada su im bili obezbjeđeni kompjuteri i najbolji nastavnici. Oni su brzo prihvatili ideju interaktivnosti, nasuprot pasivnosti koju su iskazivali prilikom konvencionalnog predavanja. Takve škole trebale bi, koliko je to moguće, da kombinuju učenike čije je školovanje bilo prekinuto i učenike koji mogu da uče uz pomoć tradicionalnih metoda.

Neke vlade dale su značajnu finansijsku podršku projektima druge šanse u velikim predgrađima i, takođe, postavili pozitivne mjere diskriminacije, koje su specijalno napravljene za lokalna područja tipa 'slobodna zona'.

B - Evropski dobrovoljni servis

Inicijative dobrovoljnih servisa postoje u jednom broju država članica. To omogućava mladim ljudima da se uključe u aktivnosti za opšte dobro, bilo u njihovoj vlastitoj zemlji, ili razvijajući druge.

Ove su aktivnosti interesantne, ali ograničene u obimu. Dalje, one ne vode prema pravim multilateralnim projektima. Pošto nema pravila koja postoje za rukovođenje takvim servisom, oni su suočeni sa mnogim teškoćama, poput slobode kretanja, oporezivanja i socijalne sigurnosti.

Da bi promovisala razvoj Evropskog dobrovoljnog servisa komisija će :

- lansirati mjere podrške u okviru postojećeg 'mladost za Evropu' programa. Ovaj dobrovoljni servis mogao bi raditi unutar zajednice, naročito u problematičnim područjima i izvan zajednice u multinacionalnim timovima koji rade u zemljama u razvoju;

- ispitati mogućnost uspostavljanja legalnog i finansijskog okvira. Saradnja nacionalnih i zajedničkih projekata na polju evropskog dobrovoljnog servisa, naročito u eliminisanju

određenih teškoća , što se tiče slobode kretanja mladih dobrovoljaca.

Primjer broj tri

Obezbjedivanje druge šanse kroz školu

Ciljevi

- reintegrirati mlade ljude bez kvalifikacija na papiru, koji žive u ugroženim područjima, nudeći im kroz šemu drugu šansu za dobijanje obrazovanja, osvježavanjem škola koje već postoje u tim oblastima , ili postavljanju novih centara učenja.
- obezbjediti učenicima visoko kompetentne nastavnike ,koji su plaćeni isto tako dobro kao u establišmetima najveće reputacije.
- razvijati među mladim ljudima motivaciju, mogućnost da nauče kako da uče, osnovna znanja i socijalne vještine.
- redukovati ili smanjiti veličinu odjeljenja.

Metode

- Sastaviti evropske fondove da bi se potpomogao regionalni fond za uspostavljanje puta prema reintegraciji.
- Uvesti mjere koje imaju usebi konsultovanje i sradnju sa ekonomistima, kao i mogućnosti za integraciju u zapošljavanje , kada putevi usavršavanja budu kompletirani.
- Aranžirati na početku puta za usavršavanje , personalno sponzorstvo od strane lokalne SME, ili glavne kompanije, ako je moguće imati i obećanje zaposlenja ako se relevantne kvalifikacije ili priznate vještine dobiju.
- Prilagoditi nastavni pristup , u smislu regeulisanja rada na novim obrazovnim tehnologijama.
- Mreža šema druge šanse i širenje pedagoških metoda.

- bliska sardnja porodica sa školskim aktivnostima i prilazom.
- U potpunosti iskoristiti (u saradnji sa kompanijama) informaciju i multimedijalnu tehnologiju.
- Razviti na intenzivnoj bazi sportske i kulturne aktivnosti.

IV - Četvrti opšti cilj :

Znanje tri jezika zajednice

Znanje nekoliko jezika Zajednice postalo je preduslov ako građani Evropske Unije hoće da konkurišu na otvorenom tržištu. Ovo znanje jezika mora biti izraženo u mogućnosti da se prilagođava radnim i životnim karakteristikama raznih kultura. Jezici su također ključ uoznavanja drugih ljudi. Poznavanje jezika pomaže u izgradnji osjećaja kao Evropljanin sa svim kulturnim bogatstvom i različitostima kao i razumijevanjem između građana Evrope.

Učenje jezika također ima drugi značajan efekat: iskustvo kaže da ako se upražnjava u ranom dobu, da je važan faktor dobrog uspijeha u školi. Ono otvara um, stimuliše intelektualnu agilnost i naravno proširuje kulturne horizonte.. Nije više moguće zadržavati pravo na znanje jezika samo eliti ili onima koji to usvajaju samo zbog njihove mobilnosti. U skladu sa rezolucijom Savjeta Ministara obrazovanja odlučeno je da najmanje dva jezika budu izučavana zajedno sa maternjim jezikom. Komisija žali što je važnost ovoga ograničena korišćenjem riječi ' ako je moguće'.

Poželjno je izučavanje stranog jezika započeti u pred-školskom uzrasu. Bilo je čak i razgovora da učenici u srednjoj školi neke predmete izučavaju na prvom stranom jeziku, kao što je slučaj u Evropskim školama.

Stručno usavršavanje-početno I stalno- mora da da dosta značaja na izučavanje jezika. To je od dvojake važnosti za radni život jer je to glavni element u ličnom opšte kulturnom razvoju i prednost kada treba dobiti posao. U skladu sa rečenim Bijela knjiga predlaže slijedeće mjere za podršku na Evropskom nivou:

- Definisane ' Evropskog kvaliteta' i nagrada školama koje zadovoljavaju kriterije po pitanju izučavanja jezika.
- Podržati razmijenu materijala za izučavanje stranih jezika koja je podesna za druge grupe (odrasli, ne-kvalifikovni, mala djeca itd.).

- Ohrabriti rano podučavanje stranih jezika, posebno kroz razmijenu materijala za nastavu i iskustva u toj oblasti.

IV - 'Evropska marka kvaliteta'

Ciljevi

Promovisanje učenja najmanje dva strana jezika kod mladih ljudi.

- Ohrabrivanje inovacija nastavnih metoda.
- Širenje isvakodnevnog upotreba Evropskih stranih jezika u školama svih nivoa.
- Forsiranje svijesti o jezicima zajednice i kulturama i njihovo rano izučavanje.

Metode

- Mobilisati škole da obezbjede učenje najmanje jednog stranog jezika i osnovnoj školi.
- Definirati 'Evropsku marku kvaliteta', koja bi imala sledeće kriterijume.
- Istinsko korišćenje od strane svih učenika, jednog stranog jezika u osnovnoj školi i dva u srednjoj školi.
- Uključivanje nastavnog osoblja iz drugih država članica;
- Korišćenje metoda koje promovišu samostalno učenje jezika;
- Kreiranje organizacije za kontakt između mladih ljudi iz različitih država članica (uključujući put informativne tehnologije).

Promocija ove marke omogućila bi obezbeđenje određenih sredstava od strane država članica, uključujući lokalne autoritete.

- Mreže establišmenata koji će dostići ovaj stepen.

- Sistematski ohrabrivati mobilnost, da bi se dozvolila nastavnicima mogućnost da predaju njihovim jezikom u školama u drugoj zemlji.

V Peti opšti cilj :

Tretiranje kapitalne investicije i investicije za usavršavanje , na jednakoj bazi

Bijela

knjiga potvrđuje da je investicija u vještine osnovni faktor u konkurentnosti i zapošljivosti. Da bi se krenulo u akciju moraju se analizirati dvije stvari, kako bi došli do predloga za akciju :

- Investiranje u ljudski kapital;
- Računovodstveni i fiskalni prilaz troškovima usavršavanja.

Prioritetan zadatak je konsolidovanje nivoa fundiranja u vezi sa obrazovanjem i usavršavanjem , razvijanje direktnih i indirektnih inicijativa, koje promovišu investiciju u ljudske resurse i poboljšavanje računovodstvenih i troškova nadgledanja ugovora.

Bijela knjiga predlaže sledeće mjere na Evropskom nivou :

- mjerenje investicije u obrazovanju i usavršavanju s jedne strane ;
- promovisanje investicije u ljudske resurse, s druge strane.

Primjer broj pet

Promovisanje investicije u ljudske resurse

Ciljevi

- Promovisanje prihvatanja usavršavanja kao investicije, a ne kao operativnog troška.
- Ohrabrivati ljude da investiraju u njihova vlastita usavršavanja, uz liniju 'fondacija za usavršavanje'.
- Ubrzati saradnju između nacionalnih sistema ,sa pozicije računovodstvenog i fiskalnog pristupa troškovima usavršavanja.

- Fiskalni i računovodstveni prilaz prema investicijama treba približiti, posebno ako se radi o istraživanju i troškovima usavršavanja.

Metode

- Identifikovanje različitih aranžmana za fiskalno i računovodstveno manipulisanje troškova usavršavanja, od strane kompanija i individualaca.
- Procjena finansijskih implikacija država članica i kompanija.
- Građenje zajedničke ekspertize na načine rukovođenja troškovima usavršavanja, kao investicije za kompanije i individualce.
- Zajednička ispitivanja sa državama članicama i socijalnim partnerima, pravnih i administrativnih aranžmana za tretiranje troškova usavršavanja od strane kompanija, kao investicija.

Opšti zaključak

Svijet prolazi kroz period tranzicije i duboke promjene i znači su u Evropi, kao i drugdje, novo doba sviće, koje je promjenjivije i nepredvidivo u odnosu na prošla. Nema sumnje da ovo novo doba - internacionalizacije trgovine, informativnog društva, naučnog i tehničkog napretka - donosi nesigurnosti i zabrinutosti, posebno zbog teškoće da se vidi pravac budućnosti. Ove nesigurnosti i zabrinutosti su, bez sumnje, jače u Evropi nego bilo gdje drugo. Evropska civilizacija ima dugu i veoma kompleksnu istoriju. Ona je danas podjeljena na veliku žeđ za istraživanjem i znanjem, i ostavštinom tradicije, s kojom je Evropa prva postigla tehničku i industrijsku revoluciju i promjenila svijet, i iskrenim pozivom za stabilnost i kolektivnu sigurnost. Eminentni

Evropski historičar, pomoćnik direktora Anala, upoređuje ovaj period promjena sa onim koji je prethodio, naročito sa periodom tranzicije iz srednjeg vijeka prema renesansi, i kaže :

'Evropa srednjeg vijeka morala je da se suoči sa Vizantijskim svijetom, Arapskim svijetom i Otomanskom imperijom. Borba danas se, na sreću, odigrava u mirnijem kontekstu. Bez obzira na postojanje protagonista u istoriji, gigantskih po njihovoj veličini ili ekonomskoj moći, ili oboje, znači da Evropa mora da dostigne skalu upoređivanja, ako ona postoji, i da unaprijedi njen identitet. Gledajući Ameriku, Japan i uskoro Kinu, Evropa mora da ima ekonomsku, demografsku i političku masu, kako bi osigurala svoju samostalnost. Postoji mnogo nefleksibilnosti, isuviše podjeljenim sistemima usavršavanja i obrazovanja, bez dovoljno mostova, ili dovoljno mogućnosti propuštanja novih obrazaca doživotnog učenja.

Dodatak

Neki podaci i cifre

Obrazovanje

- U 1993.god. bili je skoro 117 miliona ljudi ispod 25 godina , u državama članicama unije,odnosno 32% populacije. Irska ima najviše mladih ljudi,43%, odnosno jedan ipo puta više od Njemačke,koja ima najmanji procenat.

- Nekoliko zemalja sa najvećim procentom ljudi ispod 25 godina (Španija, Finska , Holandija Portugal) iskusile su najveće opadanje broja stanovništva.

- Za vrijeme 1991/92. akademske godine , bilo je 67 miliona đaka i studenata u Evropskoj uniji, skoro jedna petina ukupnog broja ljudi. Skoro 60% ljudi ispod 25 godina , bilo je u sistemu obrazovnog establišmenta.

- U 1991/92. , u Evropskoj uniji (12 država članica) imali je preko 22 miliona mladih ljudi u osnovnom obrazovanju, odnosno preko jedne trećine populacije u obrazovanju.

- Skoro 35 miliona učenika uključeno je u srednjoškolsko obrazovanje u Evropskoj uniji , u 1991/92.god. , odnosno,52% svih mladih u obrazovanju. Ovaj procenat varira između zemalja : od 44% u Portugalu, do skoro 60 % u Njemačkoj. U Uniji (naročito u Njemačkoj , Italiji, Austriji i Švedskoj) ima više mladih ljudi u tehničkom srednjoškolskom obrazovanju , nego u opštem akademskom sektoru (skoro 79% u Njemačkoj).

- Skoro 10 miliona , mladih pohađa institucije visokog obrazovanja u 1991/92., odnosno 14% mladih u obrazovanju : ovaj procenat bio je najveći u Danskoj , a najmanji u Portugalu.

- Ne napuštaju svi mladi ljudi školu sa kvalifikacijom : odnos između broja sertifikata i broja 18-godišnjaka, bio je 0.81 u Evropskoj uniji, u odnosu na srednjoškolsko obrazovanje;odnos između broja sertifikata i broja 23-godišnjaka u Evropskoj uniji , za tu istu godinu (1990/91.) bio je 0.23.

- Bilo je preko 4 miliona nastavnika u Evropskoj uniji u 1991/92. (ne brojeći visoko obrazovanje).

- Preko 20% ljudi ispod 25 godina ,koji nisu bili u sistemu obrazovanja, bili su nezaposleni u martu 1995.god.,ovaj procenat varira od 6,5% u Luksemburgu,do preko 45%

u Španiji. U svim zemljama Unije, izuzev Njemačke, nezaposlenost među mladim ljudima je značajno visoka.

- Kao opšte pravilo (izuzev za Grčku i Italiju), postoji direktni odnos između stepena obrazovanja i stope nezaposlenosti : što je više to ranije, što je niže to je kasnije , među mladim ljudima.

- Izdaci na obrazovanje računaju se sa veoma velikom proporcijom javnih troškova. Finska izdvaja najveći procenat društvenog proizvoda za obrazovanje (1992.god.) skoro 8%. U drugim zemljama ti podaci variraju između 7.9% i 5% (Njemačka , Holandija). Izuzev Holandije, gdje je proporcija privatnih establišmenata veoma visoka (3.3% društvenog proizvoda), skoro svi troškovi na obrazovanje , idu ka ustanovama u javnom sektoru.

- Sada više od 500000 studenata je uključeno u visoko obrazovanje na daljinu u Evropi, tj nekih 7% populacije u visokom obrazovanju.

Stručno obrazovanje i usavršavanje

- 60% mladih ljudi nalazi se u stručnom usavršavanju na gornjem srednjoškolskom nivou (63% muškaraca i 58% žena) u 1991/92.god.

- Javni troškovi na programe stručnog usavršavanja bili su 0.5% u 1993.god. , u poređenju sa 0.25% u 1985.god.

- U Evropskoj uniji najmanje 20% ekonomski aktivne populacije uključeno je u stalno stručno usavršavanje kroz obrazovanje razne vrste , u prosjeku po dvije nedelje.

- Privatni sektor ima veću ulogu nego ikad , kao provajder (davalac) usavršavanja.

- Iako postoji preko 3000 institucija visokog obrazovanja u Evropskoj uniji , njihova uloga u stalnom usavršavanju je mala. U Francuskoj 5%, u Njemačkoj 2-3%, dok je u Skandinaviji i Ujedinjenom Kraljevstvu iznad 10%.

- Prema podacima država članica , gdje su oni bili dostupni, ukazuje se da ljudi koji završe više srednjoškolsko obrazovanje , učestvuju više u stalnom usavršavanju u njihovom radnom životu, od onih koji napuste sistem posle nižeg srednjoškolskog obrazovanja.

